

УДК 811.161.2; 81:1

Мар'ян Скаб, Альбіна Ковтун
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

III МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «УКРАЇНСЬКА МОВА І СФЕРА САКРАЛЬНОГО»

20–21 жовтня 2016 р. на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відбулася III Міжнародна наукова конференція «Українська мова і сфера сакрального», до участі в якій зголосилися науковці з України, Білорусі, Польщі, Чеської Республіки, Румунії та США (близько 150 учасників).

Конференцію відкрила проректор з науково-педагогічної роботи Чернівецького національного університету *Т.В. Марусик*. Вітальні слова виголосили протоієрей *Микола Лагодич* (УПЦ КП), отець *Володимир Боровий* (УГКЦ), член-кореспондент НАН України *В.В. Німчук* (Київ) та *О.О. Попович* (Чернівці).

Пленарні засідання розпочав доповіддю «Релігійний стиль і сучасна українська мовна норма» *В.В. Німчук*, окресливши актуальні проблеми функціонування релігійного стилю в сучасній українській літературній мові та наголосивши на потребі постійного вдосконалення мови релігійних текстів з наближенням їх до чинної літературної норми. *М.В. Скаб* (Чернівці) у доповіді «Вплив Біблії на українську мову: обшир, аспекти та основні проблеми їх вивчення» зауважила, що найвиразніше основні аспекти впливу Біблії на українську мову можна простежити на лексико-фразеологічному рівні, а проблему значення Біблії

© М.С. СКАБ, А.А. КОВТУН, 2017

в українській мові в усій її повноті — лише з позицій широкого розуміння поняття біблійності. У доповіді «Листи Івана Пулюя як джерело історії перекладу Біблії» **І.Д. Фаріон** (Львів) зосередила увагу на розкритті історії перекладу Святого Письма від І. Пулюя та П. Куліша на основі нещодавно опублікованих листів І. Пулюя. **Н.Д. Бабич** (Чернівці) у доповіді «Камінь преткновення» за Біблією і проблеми сакральності в сучасній українській мові» обґрунтувала присутність метафоричної сентенції у всіх сферах життєдіяльності людини. **Л.О. Ткач** (Чернівці) висвітлила проблему «Метафорично-символічний зміст образу *лілії / крину* в церковних та світських жанрах української літератури (від XVII ст. до нашого часу)», зосередивши увагу на потребі постійного й системного аналізу функціонування окремих лексем української мови в різні періоди її розвитку. Проблемі смислів біблійних конотонімів присвятила доповідь «Про Гога і Магога» **Г.П. Лукаш** (Вінниця). **Н.В. Пуряєва** (Київ) у доповіді «Літургійна церковнослов'янська мова в мовно-культурній ситуації Галичини XIX — I пол. XX ст.» відзначила, що літургійна церковнослов'янська мова в окреслений період виступала значущим фігурантом мовної та культурної ситуації в Галичині. Про розуміння віри в Біблії крізь призму семантичного, концептуального осмислення лексеми *віра* ішлося в доповіді **П.В. Мацьківа** (Дрогобич) «Семантичний обсяг лексеми *віра* в біблійному тексті». **В.І. Антофійчук** у доповіді «Сакральна парадигма поезії Дмитра Загула» (Чернівці) охарактеризував поезію знаного буковинського представника Розстріляного Відродження з погляду виявлення в ній сакральних мотивів та складників. **О.Я. Мирончук** (Київ) здійснив аналіз лексико-семантичних та асоціативних особливостей ключової лексеми релігійного стилю в текстах богослужінь («Лексико-семантичне й асоціативне поле «святість» у текстах богослужіння таїнства хрещення»). Загальне зацікавлення учасників пленарного засідання викликала доповідь польського вченого проф. **Генрика Дуди** (Люблін, Польща), присвячена проблемам теолінгвістики, ішлося, зокрема, про особливості тлумачення обсягу теолінгвістики польськими та українськими лінгвістами. На прикінцевому пленарному засіданні **А.А. Ковтун** (Чернівці) у доповіді «Метафоризована релігійна лексика в українському нерелігійному мовленні» охарактеризувала метафоризацію як найефективніший спосіб вторинного найменування релігійними лексемами нерелігійних понять. **М.С. Скаб** (Чернівці) у розвідці «Чернівецький внесок у вивчення проблеми «Українська мова і сфера сакрального» зазначив закономірність зацікавлення чернівецьких дослідників проблемами сакрального, здійснив кількісний та якісний аналіз результатів цих досліджень.

Дводенну секційну роботу склали наукові доповіді 6 секцій. Найцікавішими й такими, що викликали конструктивні дискусії, були розвідки **Н.В. Піддубної** (Харків) «До питання про вербалізацію релігійного світогляду в «Щоденнику» Т. Шевченка», **М.Є. Зубрицького** (Дрогобич) «Образна лексика наукових праць Агатангела Кримського та її вплив на

читача», **Л.В. Маркуляк** (Чернівці) «Рецепція соборних послань Нового Завіту в поемі Тараса Шевченка «І мертвим, і живим...», **Х.В. Петрів** (Київ) «Релігійна рецепція українського православ'я у мовній картині світу Оксани Пахльовської», виголошені на секції «Проблеми української мови та сфери сакрального: загальні проблеми»; **Я.П. Яремка** (Дрогобич) «Духовне в контексті взаємодії концепту та національної комунікативної особистості», **І.А. Самойлової** (Київ) «Поняття «слава» в загальноєвропейській та українській культурі (за статтею І.М. Дзюби «Універсальні мотиви в Шевченковій поезії»)», **Т.Д. Полиці** (Вінниця) «Об'єктивація сакральної сфери у фразеолого-паремійному полі концепту ДУМКА», **М.І. Івасюти** (Чернівці) «Сакральні образи-символи поезії у прозі С. Яричевського», **М.Б. Булах** (Київ) «Сакральні концепти в семантичній структурі медійного перифразу»; **Н.С. Колесник** (Чернівці) «Онімна периферія сакрального фольклорнімопростору»; **Я.П. Редькви** (Чернівці) «SACRUM в топонімії Західної України» на секції «Концептуалізація сакрального засобами української мови»; **І.Б. Царалунги** (Хмельницький) «Особливості вокалізму староукраїнської мови в пам'ятках конфесійного стилю північноукраїнського ареалу XIV ст.», **І.Ф. Джочки** (Івано-Франківськ) «Семантико-прагматичний смисл часток в біблійному тексті Книги псалмів», **Л.І. Пени** (Івано-Франківськ) «Мовостиль «Духовних бесід» Софрона Мудрого», **Н.В. Швидкої** (Слов'янськ) «Архетипно-символьна опозиція *світло / темрява* в біблійному дискурсі», **М.М. Федорюк** (Краків) «Динаміка використання звертань у кореспонденції УПЦ КП (2008–2014 рр.)», **Т.І. Міхєєвої** (Чернівці) «Вираження зооморфічності засобами української мови у сакральних текстах Нового Завіту та Книги псалмів», представлені на секції «Релігійний стиль: історія та сучасність»; **О.Д. Ципердюк** (Івано-Франківськ) «Біблійні алюзії в поетичних текстах Василя Герасим'юка», **М.С. Стецик** (Дрогобич) «Хресна дорога. П'ятнадцята стація» (поезія Майдану в сакральному вимірі)», **Л.Б. Мельник** (Дрогобич) «Вербалізація сакрального в поезії В. Герасим'юка», **І.Р. Процик** (Київ) «Команда футбольних святих», або Релігійна лексика в художніх текстах футбольної тематики», **О.Р. Мукичюк** (Львів) «Семантичне навантаження релігійної лексики у творі Дмитра Донцова «Дух нашої давнини», **М.І. Зубрицької** (Дрогобич) «Сакральне наповнення та стилістико-функційні особливості фразеологічних одиниць з компонентами *душа* і *серце* (на матеріалі малої прози Івана Франка)», **І.О. Біди** (Дрогобич) «Новелістичне мовомислення Василя Стефаника крізь призму сакрального» на секції «Стилістичні аспекти функціонування одиниць із сакральною семантикою в українській літературній мові»; **О.П. Кушлик** (Дрогобич) «Компонентний склад словотвірної парадигми дієслова *хрестити / христити* в українській мові»; **Еви Голоховської** та **Дороти Пазіо-Влазловської** (Варшава, Польща) «Leksyka religijna w polskich słownikach objaśniających XXI wieku»; **Г.В. Тимошик** (Львів) «Увидимо сї на Сафатові долині»: найменування потойбіччя в «Галицько-руських народних приповідках» Івана Франка» на секції

«Релігійна лексикологія та фразеологія в сучасній українській мові та їх лексикографічне опрацювання»; *Н.О. Руснак* (Чернівці) «Різдвяний цикл в розповідях буковинських діалектоносіїв», *Р.В. Міняйла* (Луганськ) «Українське рибальське назовництво і сфера сакрального», *І.С. Чибор* (Чернівці) «Реалізація язичницьких уявлень про сутність Бога в українській фразеології», *М.В. Фіжделюк* (Чернівці) «Язичницько-християнський етносимбіоз Гуцульщини у творчості Гната Хоткевича», *І.І. Стеф'юк* (Чернівці) «Духовний вимір гуцульського світогляду в новелістиці Марка Черемшини», *Ю.М. Францій* (Чернівці) «Рослинний орнамент простору в гуцульських говірках», виголошені на секції «Етнолінгвістичні аспекти сакрального в українській мові».

У роботі круглого столу «Українська мова та сфера сакрального: лінгводидактичний аспект» взяли участь: *М.С. Скаб, В.В. Німчук, Н.Д. Бабиц, О.Я. Мирончук, І.Д. Фаріон* та ін. Відбулися презентації книжок: *Німчук В., Пуряєва Н.* Український «Отче наш»: хрестоматія перекладів. — К., 2013; *Німчук В.* Хрестоматія з історії української мови X — XIII ст. — К. — Житомир, 2015; *Danylenko A.* From the Bible to Shakespeare: Pantelejmon Kuliš (1819–1897) and the Formation of Literary Ukrainian. — Boston, 2016; *Скаб М.В.* Мова і релігія: бібліографічний покажчик. — Чернівці, 2016.

На завершальному засіданні ухвалили, що рівень актуальності обговорюваної проблематики й відчутна потреба організації та координації майбутніх досліджень дають підстави продовжити (за 3 роки) проведення спеціалізованої наукової конференції «Українська мова і сфера сакрального»; створити наукове видання, присвячене обговорюваній проблемі; усім учасникам конференції сприяти доповненню першого видання бібліографічного покажчика з проблеми «Мова й релігія»; започаткувати блог «Українська мова і сфера сакрального»; розробити магістерські й аспірантські програми, пов'язані зі згаданою проблемою, розпочати підготовку навчально-методичних посібників до них. Учасники конференції одноставно підтримали ідею Звернення до ієрархів Української Православної Церкви, Української Автокефальної Православної Церкви, Української Греко-Католицької Церкви з проханням розглянути можливість заміни (згідно з сучасними нормами української літературної мови) висловів *Син Чоловічий* на *Син Людський*, *Чоловіколюбце* на *Людинолюбце* у молитві «Символ віри» та інших літургійних текстах.

Зважаючи на російсько-українську війну, загрозу українській мові у вигляді лукавих пропозицій поширення двомовності, конфесійну розрізненість українського народу та гостру потребу його релігійного об'єднання, учасники конференції підтримують утворення єдиної помісної церкви, досягнення категоричної україноцентричності сучасного законодавства, його зорієнтованості на згуртування української нації навколо ідеї захисту та розвитку української держави в умовах євроінтеграції та глобалізації.

Статтю отримано 21.11.2016

Marian Skab, Albina Kovtun

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi

THE 3-RD INTERNATIONAL CONFERENCE
“UKRAINIAN LANGUAGE AND SACRED SPHERE”

The chronicle contains information about The Third International Conference “Ukrainian Language and Sacred Sphere” held on 20—21 October 2016 at the Department of History and Culture of the Ukrainian language of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University: a brief statement of the content of reports declared at the plenary sessions, a list of themes of reports in sections which caused a particular interest of participants and active discussion. Besides, the most important aspects of the round table were highlighted on the theme ‘Ukrainian Language and Sacred Sphere: linguistic and didactic aspects’, were submitted information about presentation of the books and study guides, held during the conference. Matters are completed with fragments of accepted decision by participants of conference, which concern to the organization of further scientific studies of investigated problem, improvement its coverage in teaching in universities, offers to the hierarchy of Ukrainian churches in order to improve the language of texts of religious style.

Keywords: *Ukrainian Language, Sacred Sphere, religious style of the Ukrainian Language, sacred semantics, biblical phraseology.*

Мовна мозаїка

УЖИВАТИ ЛІКИ *після їжі* чи *після їди*?

Нерідко можна почути і навіть прочитати про вживання (в інструкціях чомусь — застосування) ліків *після їжі, до їжі* чи *під час їжі*. Проте так говорити (писати) неправильно, бо *їжа* — це те, що їдять і п’ють, харчі, страви. А ліки потрібно вживати тоді, коли вже поїли, ще не їли чи коли їдять. Тому тут доречний іменник *їда*, що виражає дію за значенням дієслова *їсти* (див.: Словник української мови. — Т. IV. — С. 58), напр.: *Жвавій Прісьці обридла така повільна їда* (Леся Українка); *Газдині ніяково було перебивати їду* (Г. Хоткевич). Щоправда, іменник *їда* має також і значення ‘їжа, харч’, напр.: — *А вареники — се ж найкраща їда!* — додав він (Панас Мирний), але воно рідковживане.

Отже, ліки вживайте відповідно до рекомендацій: *після їди, до їди* та *під час їди*.

Катерина Городенська